

Mirosław Szumiło

Instytut Historii UMCS; Biuro Badań Historycznych IPN, Polska

Sowieckie charakterystyki Władysława Matwina z lat 1960-1961

W ostatnich latach do obiegu naukowego w Polsce trafiają stopniowo dokumenty wytworzone przez sowieckich dyplomatów rezydujących w PRL w latach 50. i 60. Komplet tych dokumentów znajduje się w niedostępnym dla polskich badaczy Archiwum Polityki Zagranicznej Federacji Rosyjskiej (Archiwum Wnieszniej Politiki). Wyselekcjonowana część dokumentów z lat 1944–1953 została przetłumaczona i opublikowana w roku 2000 w tomie: „Polska w dokumentach z archiwów rosyjskich 1949–1953”¹. Kontynuacji tej działalności edytorskiej, obejmującej późniejsze lata, niestety już się nie doczekaliśmy. Istnieje jednak możliwość dotarcia do części dokumentów dyplomacji sowieckiej drogą pośrednią. Różnego rodzaju wyciągi i kopie były bowiem przesyłane do struktur aparatu partyjnego KC WKP(b), a następnie KPZS. Te, które powstały przed 1953 rokiem są obecnie udostępniane w Rosyjskim Państwowym Archiwum Historii Społeczno-Politycznej (Rossijskij Gosudarstwiennyj Archiw Socjalno-Politiczeskoj Istorii – RGASPI). Dokumenty KPZS wytworzone po 1953 r., czyli po śmierci Stalina, przechowywane są natomiast w Rosyjskim Państwowym Archiwum Historii Najnowszej (Rossijskij Gosudarstwiennyj Archiw Nowiejszej Istorii – RGANI). W praktyce w ostatnich latach w RGANI udostępniano tylko dokumenty z lat 1953–1958, przy czym część z nich pozostaje wciąż utajniona.

Pomimo iż RGASPI obejmuje formalnie dokumentację partyjną tylko do 1953 r., to jednak w przechowywanych tamże aktach personalnych polskich komunistów, obok ankiet, życiorysów i opinii wytworzonych przez struktury partyjne, gromadzono bowiem również wyciągi z dokumentów wytworzonych później: w drugiej poło-

---

1 *Polska w dokumentach z archiwów rosyjskich 1949–1953*, wybór i opracowanie Aleksander Kochański, Galina P. Muraszko, Albina F. Noskowa, Andrzej Paczkowski, Krzysztof Persak, Warszawa 2000.

wie lat 50. i w latach 60. Są to głównie zapisy rozmów dyplomatów sowieckich z działaczami PZPR². Za szczególnie cenne, pozwalające na przyjrzenie się sylwetkom konkretnych ludzi, należy uznać sporządzone przez sowieckich ambasadorów i konsulów charakterystyki czołowych działaczy PZPR. Niestety tego typu źródła trafiają się bardzo rzadko we wspomnianych teczkach personalnych. Kilka z nich (dotyczących Marian Spychalskiego³, Edmunda Pszczółkowskiego⁴ i Władysława Kruczka⁵) opublikowano na łamach zeszłorocznego „Komunizmu”, zaś charakterystyki Józefa Cyrankiewicza⁶ w czasopiśmie „Res Historica”⁷.

Najlepiej zachowanym przykładem tego typu dokumentów, do których udało mi się dotrzeć w RGASPI, są dwie charakterystyki ówczesnego sekretarza KC PZPR i zarazem I sekretarza KW PZPR we Wrocławiu Władysława Matwina, sporządzone w latach 1960 i 1961 r. Pierwszą z nich napisał osobiście ambasador Związku Sowieckiego w Warszawie Piotr Abrasimow⁸. Drugą przygotował konsul ZSRS w Poznaniu I. Skaczkow. Obydwie znajdują się a aktach personalnych Władysława Matwina (sygnatura RGASPI: f. 495, op. 252, dzieło 185).

Matwin należał do najmłodszych przedstawicieli „kapepowców” – pokolenia przedwojennych komunistów, którzy po 1944 r. tworzyli elitę PPR i PZPR. Znalazł się w kręgu zainteresowania sowieckich dyplomatów przede wszystkim dlatego, że od 1956 r. zaliczano go do wewnątrzpartyjnej frakcji „Puławian” – zwolenników ograniczonej liberalizacji systemu władzy komunistycznej w

² Część tych materiałów została opublikowana na łamach „Komunizmu”: M. Szumiło, *Rozmowy Edwarda Gierka z dyplomatami sowieckimi w latach 1963–1965 (dokumenty odnalezione w RGASPI)*, „Komunizm: system–ludzie–dokumentacja”, nr 2 (2013), s. 315–337. http://komunizm.net.pl/wp-content/uploads/2013/18_szumilo.pdf; M. Szumiło, *Elita PZPR w dokumentach dyplomacji sowieckiej z lat 1959–1964*, „Komunizm: system–ludzie–dokumentacja”, nr 4 (2015), s. 291–328: http://komunizm.net.pl/wp-content/uploads/2015/16_MS.pdf (dostęp 10 XII 2016 r.).

³ Marian Spychalski (1906–1980) – działacz komunistyczny, w latach 1945–1949 oraz 1959–1970 członek Biura Politycznego KC PPR i PZPR, 1956–1968 – minister obrony narodowej, 1968–1970 – przewodniczący Rady Państwa.

⁴ Edmund Pszczółkowski (1904–1997) – działacz komunistyczny, 1957–1963 – kierownik Wydziału Rolnego KC PZPR, 1963–1967 – ambasador PRL w ZSRR.

⁵ Władysław Kruczek (1910–2003) – działacz komunistyczny, 1956–1971 – I sekretarz KW PZPR w Rzeszowie, 1968–1980 – członek Biura Politycznego KC PZPR.

⁶ Józef Cyrankiewicz (1911–1989) – działacz PPS i PZPR, 1948–1971 – członek Biura Politycznego KC PZPR, 1947–1952 i 1954–1970 – prezes Rady Ministrów PRL.

⁷ M. Szumiło, *Dokumenty z moskiewskiej teczki Józefa Cyrankiewicza*, „Res Historica” 2013, nr 35, s. 253–262.

⁸ Piotr Andriejewicz Abrasimow (1912–2009) – działacz KZPS, dyplomata sowiecki. W latach 1948–1950 i 1952–1955 pierwszy zastępca przewodniczącego Rady Ministrów Białoruskiej SRS. W latach 1950–1952 i 1955–1957 sekretarz KC Komunistycznej Partii Białorusi.

Polsce. W istocie w 1956 r. wraz z Jerzym Albrechtem⁹ i Jerzym Morawskim¹⁰ współtworzył mniejszą „grupę młodych sekretarzy”, wchodzącą w skład szeroko rozumianego obozu „reformatorskiego”, kierowanego przez Romana Zambrowskiego¹¹. Gdy powstawały poniższe charakterystyki, pozycja „Puławian” w elicie władzy PRL była już poważnie osłabiona. Albrecht i Morawski zostali usunięci z kierownictwa PZPR w 1960 r. W tym czasie Zambrowski utracił nadzór nad polityką kadrową w partii.

W publikowanych charakterystykach dość wiernie przedstawiono życiorys Matwina – jego działalność w KZMP, pobyt w Związku Sowieckim w latach 1939–1946 i karierę polityczną w PPR-PZPR. Już w 1943 r., gdy Matwin działał w Związku Patriotów Polskich w Teheranie, dopatrywano się u niego „nie dość życzliwego stosunku do Związku Sowieckiego”. Jednakże do 1956 r. był zasadniczo uznawany za politycznie pewnego zwolennika „jedynie słusznej linii partii”. W latach 1945–1946 wykonywał już odpowiedzialne zadanie „szarej eminencji” w ambasadzie RP w Moskwie. Jako sekretarz ambasady, starał się faktycznie sprawować kontrolę nad ambasadorem Henrykiem Raabe, członkiem PPS¹².

Oprócz życiorysu w publikowanych dokumentach przedstawiono rys charakterologiczny Matwina („człowiek rozumny i chytry”) i jego sytuację rodzinną, a przede wszystkim wnikliwą ocenę postawy politycznej w 1956 r. i latach następnych. Odnosząc się do okresu „polskiego października” dyplomaci sowieccy dostrzegali w jego postawie „rewizjonistyczne odchylenie od linii partii”. Zarzucali mu nieprzyjazny stosunek do Związku Sowieckiego, „demagogiczne umizgiwanie się do młodzieży” i pozytywne nastawienie do jugosłowiańskiego modelu „budowy socjalizmu”. Wypominali przyjaźń z Morawskim, Zambrowskimi i Cyrankiewiczem oraz otaczanie się „osobami ideologicznie chwiejnymi i niepewnymi”, których sztandarowym przykładem był Roman Werfel¹³.

Jako I sekretarz KW PZPR we Wrocławiu Matwin miał również postępować jak „rewizjonista”. W szczególności nie popierał rozwoju rolniczych spółdzielni produkcyjnych na wsi. Zarzuty te opiera-

⁹ Jerzy Albrecht (1914–1992) – działacz PPR i PZPR, w latach 1956–1960 sekretarz KC, 1960–1968 – minister finansów.

¹⁰ Jerzy Morawski (1918–2012) – działacz komunistyczny, 1955–1956 i 1957–1960 – sekretarz KC PZPR, 1956–1960 – członek Biura Politycznego KC PZPR.

¹¹ Szerzej na ten temat zob. M. Szumiło, *Roman Zambrowski 1909–1977. Studium z dziejów elity komunistycznej w Polsce*, Warszawa 2014, s. 330–336.

¹² Zob. M. Szumiło, *Henryk Raabe (1882–1951) – ambasador Polski Ludowej w Moskwie*, w: *Polska dyplomacja na Wschodzie w XX – początkach XXI wieku*, red. H. Stroński i G. Seroczyński, Olsztyn-Charków 2010, s. 468–469.

¹³ Roman Werfel (1906–2003) – działacz komunistyczny, 1952–1955 i 1956–1958 – redaktor naczelny czasopisma „Nowe Drogi”, 1955–1956 – redaktor naczelny „Trybuny Ludu”, 1960–1963 – sekretarz ds. propagandy KW PZPR we Wrocławiu.

ły się przede wszystkim na donosach podwładnych Matwina, członków egzekutywy KW, spośród których imiennie wskazano Bronisława Ostapczuka¹⁴, Stefana Pastusiaka¹⁵ i gen. Czesława Waryszaka¹⁶. Działacze ci uważali Matwina wręcz za „złego człowieka”, nie cieszącego się autorytetem wśród członków partii.

W postępowaniu Matwina dostrzegano pewne pozytywne zmiany: lojalną postawę w stosunku do przedstawicieli Związku Sowieckiego, informowanie na bieżąco konsulatu sowieckiego w Poznaniu, a także przejawy krytycyzmu wobec przemian w 1956 r. i dostrzeganie własnych błędów z przeszłości. Z drugiej strony uważano jednak, że to tylko pozory. Zarzucano Matwinowi brak szczerości w wypowiedziach, nie utrzymywanie kontaktów z dowództwem wojsk sowieckich na Dolnym Śląsku i brak zainteresowania działalnością Towarzystwa Przyjaźni Polsko-Radzieckiej. Taka ocena Matwina przez czynniki sowieckie miała pośredni wpływ na jego dalsze losy. Jesienią 1963 r. został on usunięty z Sekretariatu KC i ze stanowiska I sekretarza KW PZPR we Wrocławiu.

Publikowane poniżej charakterystyki Władysława Matwina dostarczają nam informacji nie tylko o nim samym i o postrzeganiu jego postaw przez Sowietów. Ukazują również mechanizmy pozytkiwania informacji przez dyplomatów sowieckich w Polsce oraz przyjęte przez nich metody opisu i oceny działaczy PZPR.

*

Publikowane dokumenty mają postać odpisu maszynowego w języku rosyjskim. Przy tłumaczeniu i edycji zachowano podkreślenia i wyróżnienia tak jak w oryginale.

---

¹⁴ Bronisław Ostapczuk (ur. 1923) – działacz partyjny, w latach 1950–1954 kierownik Wydziału Administracyjnego KW PZPR we Wrocławiu, 1956–1969 przewodniczący Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej we Wrocławiu, 1972–1980 podsekretarz stanu w Urzędzie Rady Ministrów.

¹⁵ Stefan Pastusiak (ur. 1920) – działacz PPR i PZPR, w latach 1960–1972 przewodniczący Wojewódzkiej Komisji Związków Zawodowych we Wrocławiu.

¹⁶ Czesław Waryszak (1919–1979) – żołnierz Armii Czerwonej w latach 1940–1943, od 1943 r. oficer Wojska Polskiego, w latach 1956–1964 dowódca Śląskiego Okręgu Wojskowego.

Dokument nr 1

Wch: 678

Ambasada ZSRS w Polsce
Tajne, egz. 2
Rzeczypospolitej Ludowej
21 kwietnia 1960 r.
nr 92

CHARAKTERYSTYKA

Matwina Władysława, sekretarza KC PZPR,
sekretarza wrocławskiego Komitetu Wojewódzkiego PZPR

Matwin urodził się w 1916 r. w Grodźcu w powiecie będzińskim (województwo katowickie), w rodzinie górnik. W 1934 r. rozpoczął studia na wydziale ekonomicznym uniwersytetu poznańskiego i tam został przyjęty do Komunistycznego Związku Młodzieży Polski (KZMP). W 1935 r., będąc sekretarzem miejskiej organizacji KZMP, został aresztowany i skazany na 3 lata pozbawienia wolności. Po wyjściu z więzienia przez krótki czas był w Czechosłowacji, gdzie także podlegał aresztom. W 1938 r. nielegalnie wrócił do Polski, a w grudniu 1939 r. wyjechał do Związku Sowieckiego. W ZSRS przez pewien czas pracował w kopalni i w zakładzie metalurgicznym. W 1943 r. wstąpił do Pierwszej polskiej dywizji im. Tadeusza Kościuszki, w składzie której wziął udział w walkach o wyzwolenie Polski. Od 1944 do 1946 r. pracował jako sekretarz ambasady PRL w ZSRS.

Po powrocie do Polski w 1946 r. Matwin został wyznaczony na sekretarza wrocławskiego komitetu wojewódzkiego PPR. Na zjeździe zjednoczeniowym PPR i PPS w 1948 r. wybrano go na członka KC PZPR. W 1949 r. został przeniesiony do Warszawy na stanowisko przewodniczącego Zarządu Głównego Związku Młodzieży Polskiej (ZMP), gdzie pracował do 1952 r.

W listopadzie 1952 r. Matwin został wybrany posłem na Sejm PRL, a w grudniu tegoż roku sekretarzem Komitetu Warszawskiego PZPR. Przez pewien czas pracował jako redaktor naczelny gazety „Trybuna Ludu”.

Na III Plenum KC PZPR (styczeń 1955 r.) wybrany sekretarzem KC PZPR, a w 1957 r. sekretarzem wrocławskiego KW PZPR, gdzie

pracuje do dziś, pozostając jednocześnie na stanowisku sekretarza KC PZPR.

Oblicze polityczne Matwina najbardziej wyraziście ujawniło się w czasie wydarzeń z lat 1956–1957. Właśnie wtedy okazał się człowiekiem nieprzyjaźnie nastawionym do Związku Sowieckiego, z poglądami anarchosyndykalistycznymi, skłonny do demagogicznego umizgiwania się szczególnie do młodzieży. W trudnej sytuacji, gdy elementom wrogim wobec partii udało się wywołać zamęt w kraju, strajki w szeregu przedsiębiorstwach, Matwin wystąpił z demagogicznym oświadczeniem, wzywając związki zawodowe do „pokazania swoich zębów” w rzekomej obronie interesów klasy robotniczej. W latach 1956–1957 niejednokrotnie wyrażał swoje sympatie do „odrębnej jugosłowiańskiej drogi do socjalizmu”.

Otoczył się osobami ideologicznie chwiejnymi i niepewnymi. Charakterystyczną dla tej grupy postacią jest Werfel. Matwin wziął go do KW PZPR początkowo jako redaktora gazety wojewódzkiej, a potem wysunął na stanowisko sekretarza propagandy KW, po tym, jak Werfel został przez KC PZPR zwolniony z funkcji redaktora naczelnego czasopisma „Nowe Drogi” i kiedy kolejno nie chciano go przyjąć w kilku komitetach wojewódzkich PZPR.

Będąc na stanowisku I sekretarza komitetu wojewódzkiego PZPR, Matwin nie tylko nie występuje przeciwko rewizjonistycznym odchyleniom od linii partii, ale na odwrót, okazuje moralne poparcie różnego rodzaju elementom nastrojonym opozycyjnie. Znamioną w tym względzie pozycję zajął Matwin wobec zjazdu pisarzy Polski, odbywającego się w grudniu 1958 r. we Wrocławiu. Swoim flirtowaniem z opozycyjnymi elementami spośród pisarzy w przededniu zjazdu oraz niedopuszczalnie biernym, liberalnym stosunkiem do antypartyjnych wystąpień w trakcie zjazdu, przyczynił się on do tego, że zjazd przeistoczył się w pełną tupetu antypartyjną manifestację części pisarzy, nastawionych rewizjonistycznie i reakcyjnie.

Na ostatniej konferencji wojewódzkiej we Wrocławiu (luty 1960 r.) Matwin został ponownie wybrany I sekretarzem komitetu wojewódzkiego PZPR. Prywatnie jest przyjacielem Morawskiego i Zambrowskiego.

Obecnie zajmuje lojalną postawę w stosunku do przedstawicieli Związku Sowieckiego. Stara się zbliżyć do przedstawicieli dowództwa północnej grupy wojsk. Unika otwartych wypadów o treści antysocjalistycznej i antysowieckiej.

Nie bacząc na pewne pozytywne zmiany w postawie Matwina, szczególnie po III Zjeździe PZPR, jego ogólne oblicze jako działacza politycznego skłania do wniosku, że te zmiany w jego postępowaniu nie są bynajmniej następstwem ideologicznego rozbrojenia się

i uzmysłowienia sobie błędów, popełnionych w przeszłości, a tylko świadczą o dążeniu do przefarbowania się i przystosowania do nowych warunków ze względu na zmieniającą się ogólną sytuację w partii.

ZSRS w Polskiej

Ludowej

P. Abrasimow

(P. Abrasimow)

Ambasador

Rzeczypospolitej

Dokument nr 2

Konsulat ZSRS
w Poznaniu
19 września 1961 r.

Tajne

CHARAKTERYSTYKA
pierwszego sekretarza Wrocławskiego komitetu wojewódzkiego
PZPR
tow. Władysława MATWINA

Władysław MATWIN urodził się w 1916 roku na Śląsku w rodzinie górnika. W 1934 roku ukończył gimnazjum w Poznaniu i wstąpił na Uniwersytet Poznański, gdzie studiował ekonomię. Będąc studentem tego uniwersytetu, pracował jako sekretarz lokalnej organizacji młodzieżowej i w wieku 18 lat przystąpił do rewolucyjnego ruchu młodzieżowego, walcząc przeciwko sanacyjno-faszystowskiemu rządowi Polski. W 1935 roku za działalność rewolucyjną został aresztowany i skazany na 3 lata więzienia. W więzieniu przebywał przez 9 miesięcy. Potem został zwolniony dzięki amnestii, lecz nie mógł już dostać się na polską uczelnię wyższą. Z tego powodu wyjeżdża on do Czechosłowacji z celem uzyskania wyższego wykształcenia. Po przyjeździe do Czechosłowacji wstępuje do Instytutu Politechnicznego w Pradze¹⁷ i studiuje chemię od 1935 do 1937 roku. Po układzie monachijskim Niemcy faszyci anektują Czechosłowację i MATWINA, któremu i tu nie udało się ukończyć studiów – wysiedlają do Polski w 1939 roku.

W grudniu 1939 r. przechodzi na terytorium ZSRS, pracuje jako górnik w jednej z kopalni obwodu ługańskiego. Pragnąc zdobyć wyższe wykształcenie, przenosi się do Dnieprodzierżyńska, gdzie pracuje jako walcownik w zakładzie metalurgicznym, a wieczorowo studiuje w miejscowym Instytucie Metalurgicznym, którego, jednakże, nie ukończył, gdyż miasto to zajęli Niemcy i MATWIN mu-

---

¹⁷ Informacja błędna. Z akt W. Matwina wynika, iż studiował on w Brnie.

siał ewakuować się do rejonów ZSRS wolnych od faszystów. W czasie wojny na terytorium Związku Sowieckiego brał udział w działalności Związku Patriotów Polskich. Na zlecenie tegoż Związku w 1943 r. tow. MATWIN razem z obecnym kierownikiem Wydziału Ekonomicznego KC PZPR Józefem OLSZEWSKIM¹⁸ jeździł do Teheranu na sowieckim paszporcie do pracy pośród żołnierzy generała Andersa, z celem skłonienia poszczególnych osób do wyjścia z jego armii. Wedle słów tow. MATWINA, sowieccy towarzysze pomogli mu w wypełnieniu zleconego zadania. Jak twierdzi tow. OLSZEWSKI, MATWIN wówczas nie dość życzliwie odnosił się do Związku Sowieckiego i do naszej polityki względem Polski. Obaj w tym czasie nosili stopień kapitana Wojska Polskiego. Kiedy na terytorium ZSRS zaczęła się tworzyć polska armia, MATWIN wstąpił do Pierwszej Dywizji Wojska Polskiego w charakterze pracownika politycznego, wykładając w polskiej szkole wojskowej w ZSRS.

Po wyzwoleniu Polski tow. MATWIN powrócił do ojczyzny, i w 1945 r. wstąpił do Polskiej Partii Robotniczej. W 1945 r. pracował w Moskwie początkowo jako pierwszy sekretarz, a następnie jako radca polskiej ambasady.

W końcu 1946 roku powraca do Polski i partia kieruje go do Wrocławia, gdzie zostaje wybrany najpierw na drugiego, a następnie na pierwszego sekretarza komitetu wojewódzkiego Polskiej Partii Robotniczej. Stanowisko to zajmuje do 1949 roku. W 1947 roku w związku z chorobą oczu został długoterminowo wysłany do Szwajcarii na leczenie. Po wyleczeniu znowu pełnił wspomnianą funkcję we Wrocławiu. Potem w przeciągu trzech lat pracował w Warszawie w charakterze sekretarza Związku Młodzieży Polskiej, później na plenum zostaje wybrany na stanowisko sekretarza KC PZPR i pracuje jako redaktor naczelny gazety „Trybuna Ludu”. W 1957 roku, zachowując funkcję sekretarza KC PZPR, został przeniesiony do Wrocławia, gdzie znowu powołano go na pierwszego sekretarza KW PZPR i na tym stanowisku pozostaje do dziś. W 1957 roku wybrano go na posła na Sejm PRL. W marcu na III zjeździe PZPR został powołany na członka i sekretarza KC PZPR, zachowując poprzednią posadę we Wrocławiu. 16 kwietnia 1961 r. MATWIN ponownie został wybrany posłem na Sejm PRL.

Wiadomym jest, że tow. MATWIN jest jednym z „bohaterów polskiego października” i zwolennikiem polskiej drogi budowy socjalizmu. Po VIII Plenum KC PZPR krytykował prowadzoną do tej pory politykę partii w zakresie niektórych zagadnień praktyki budowy

---

¹⁸ Józef Olszewski (1916–2002) – działacz komunistyczny, w latach 1950–1957 I sekretarz KW PZPR w Katowicach, 1956–1964 – kierownik Wydziału Ekonomicznego KC PZPR.

socjalizmu w Polsce, zabiegał o szeroką demokratyzację partyjną, państwową i życia społecznego w kraju. Później, w rezultacie konsolidacji PZPR oraz politycznej i gospodarczej stabilizacji w kraju, tow. MATWIN zaczął inaczej wypowiadać się o pewnych kwestiach wewnętrznej polityki partii, dostosowując się do nowych warunków panujących w Polsce. Obecnie, odnosząc się do wydarzeń z 1956 roku w PRL, w rozmowach z nami niejednokrotnie oświadczał: „Byliśmy wówczas naiwni (mając na względzie i siebie), na wszystko złorzeczyliśmy i krytykowaliśmy, później dostrzeżliśmy, że w wielu sprawach nie mieliśmy racji. Przez 16 lat Polski Ludowej nie tylko popełniano błędy, lecz zrobiono też dużo dobrego, pozytywnego, przede wszystkim w dziedzinie gospodarki. Zarazem, w praktyce budownictwa socjalistycznego, w życiu partyjnym coś należało zmienić i dokonano tego w 1956 roku na VIII Plenum KC PZPR i później”. Zdaniem tow. MATWINA, trzeba było to koniecznie zrobić w interesie samej partii i budowy socjalizmu.

Aktualnie zwolennicy tow. MATWINA uważają, że on w 1956 roku nieraz pomylił się i teraz szczerze żałuje swoich błędów. Lecz wielu, dobrze znających tow. MATWINA członków PZPR i działaczy przypuszcza, że MATWIN i teraz pozostaje rewizjonistą, lecz skrywa swoje prawdziwe poglądy wobec tego, że rewizjonizm w obecnym czasie jest potępiony przez partię. Przewodniczący Wrocławskiej Wojewódzkiej Rady Narodowej tow. OSTAPCZUK w rozmowie z nami oświadczył, że dopóki w kierownictwie wojewódzkiej organizacji partyjnej znajdują się tacy ludzie, jak MATWIN, WERFEL i im podobni, którzy sami są rewizjonistami i popierają rewizjonistów, sprawy z rozwojem spółdzielczości w gospodarce rolnej będą szły słabo, albowiem oni w istocie rzeczy nic nie robią w tym względzie.

Dowódca Śląskiego Okręgu Wojskowego generał WARYSZAK pewnego razu w rozmowie z nami powiedział, że MATWIN jest rewizjonistą, złym człowiekiem, do ostatniego czasu w wojewódzkiej organizacji partyjnej zachowywał się jak dyktator. Złożyła się na to ta okoliczność, że jest on równocześnie sekretarzem KC PZPR, wśród kierownictwa partii posiada przyjaciół w osobach członków Biura Politycznego KC PZPR ZAMBROWSKIEGO i CYRANKIEWICZA i cieszy się ich poparciem. Wiedząc o tym, członkowie PZPR boją się MATWINA, lecz go nie poważają i nie lubią. Wedle słów tegoż generała, MATWIN nie cieszy się autorytetem wśród członków wojewódzkiej organizacji partyjnej.

Przewodniczący wrocławskiej wojewódzkiej komisji związków zawodowych stary członek partii tow. PASTUSIAK i pewni inni członkowie partii, z którymi przyszło nam rozmawiać, także mają złe zdanie o tow. MATWINIE. Przy czym należy podkreślić, że

t.tow. OSTAPCZUK, WARYSZAK i PASTUSIAK są członkami egzekutywy KW PZPR i dlatego dobrze znają tow. Matwina, jego prawdziwe nastroje. O tym, że wśród stanowczej części członków PZPR tow. MATWIN nie cieszy się autorytetem przemawia i ten fakt, że w tym roku na partyjnej konferencji w sprawie wyłonienia kandydatów do Sejmu z PZPR przeciw tow. MATWINOWI głosowało 78 osób lub 18% wszystkich uczestniczących w konferencji delegatów, t.j. znacznie więcej, niż przeciwko pozostałym kandydatom na posłów do Sejmu z tej partii. Ten i inne fakty świadczą o tym, że część członków partii jest przeciwna tow. MATWINOWI, choć ostatnimi czasy on trochę zmienił się w dobrą stronę, przynajmniej z pozoru.

Jednakże, w naszej opinii, również obecnie tow. MATWIN podziela poglądy rewizjonistyczne, lecz nie wypowiada ich otwarcie. On i teraz poszukuje nowych, polskich dróg budowy socjalizmu. Na przykład, MATWIN jest jednym z inicjatorów utworzenia międzykółkowych gospodarstw hodowli bydła, widzi w tym jedną z form budowy socjalizmu na wsi, chociaż na spółdzielnie rolnicze, które są sprawdzoną i jedyną formą socjalistycznej przebudowy rolnictwa, on w istocie nie zwraca uwagi, nie zajmuje się kooperowaniem gospodarki rolnej. Z inicjatywy tow. MATWINA i jego przyjaciół przy wydziale planowania Wojewódzkiej Rady Narodowej utworzono grupę specjalistów („agencja gospodarcza”), która zajmuje się przemysłem i którą oni skłonni są postrzegać jako niejaką polską Radę Gospodarki Narodowej.

Tow. MATWIN od wielu lat pracuje w województwie Wrocławskim, zna sytuację i problemy tego województwa, lecz z członkami partii i bezpartyjnymi nie utrzymuje dostatecznych stosunków, powołując się na to, że nie dysponuje czasem niezbędnym do podróży w teren. Tow. MATWIN to człowiek rozumny i chytry, czyta dużo literatury polskiej i sowieckiej. Z języków obcych zna rosyjski, niemiecki i czeski. Niejeden raz przebywał w Związku Sowieckim, lecz w jego wypowiedziach nie odczuwa się szczerego przyjacielskiego stosunku do ZSRS, chociaż wyraża on pozytywne opinie o obecnej wewnętrznej i zewnętrznej polityce KPZR i rządu Radzieckiego, kierowanego przez towarzysza N.S. Chruszczowa. Pracą wojewódzkiego Towarzystwa Przyjaźni Polsko-Radzieckiej nie interesuje się, nie przeprowadza nieodzownej pracy na rzecz wzmocnienia tej przyjaźni. Z oddziałami Armii Sowieckiej, stacjonującymi na terytorium województwa, nie utrzymuje należnych kontaktów. Zarazem należy powiedzieć, że do pracowników Konsulatu na pozór odnosi się nie najgorzej, informuje ich o sytuacji w województwie.

Jego rodzina składa się z 4 osób. Żona z 4-letnim synem już od wielu lat osobno mieszka w Warszawie, pracuje w Ministerstwie

Sprawiedliwości. MATWIN we Wrocławiu żyje z matką. Jego ojciec przebywa na emeryturze i zamieszkuje w jednym z miast Śląska.

Konsul ZSRS w Poznaniu

(I. Skaczkow)

*

Słowa kluczowe: dyplomacja sowiecka, Władysław Matwin, PZPR

Keywords: Soviet diplomacy, Władysław Matwin, PUWP

**

Mirosław Szumiło (1975) – doktor habilitowany nauk humanistycznych w dziedzinie historii; dyrektor Biura Badań Historycznych IPN; adiunkt w Zakładzie Historii Społecznej XX Wieku w Instytucie Historii UMCS. Redaktor naczelny rocznika naukowego: „Komunizm: system–ludzie–dokumentacja” (www.komunizm.net.pl).

Jego zainteresowania badawcze koncentrują się wokół stosunków polsko-ukraińskich i systemu rządów komunistycznych w Polsce. Opublikował m.in. monografię: *Roman Zambrowski 1909–1977. Studium z dziejów elity komunistycznej w Polsce* (Warszawa 2014).